

מבז'י מזהר'
שיחות הר"ן

שיחה י'

עם
ביאור חברותא
ללימוד בעיון

הרשעים מלאים חרטות

אמר שהמתמיד בלימוד ספרו יהיה נעשה איש כשר באמת
ובעל מח גדול כי יש בה עמקות נוראה שאין בשום ספר
(חי"מ שמו שמוח)

שיחות הר"ן סימן י'

הרשעים הם מלאים חרטות והם אינם יודעים כלל מהו חרטה, כי זהו בעצמו שהם מתגברים בענין רשעתם, זהו בעצמו חרטה, כי מחמת שבא בדעתם חרטה, ע"כ הם מתגברים ביותר ברשעתם. כמו שני אנשים שנלחמים זה בנגד זה, שכש אחד רואה שחברו מתגבר נגדו, אזי הוא מתגבר ביותר בנגדו. כמו כן ממש כשהרע רואה שמתחיל איזה טוב להתעורר אצלם, אזי הוא מתגבר ביותר, והבן.

וזהו כלל גדול בעבודת ה' אפילו לשאר בני אדם, לכל אחד לפי ערכו, שכל מזה שרוצה יותר ליכנס בעבודת ה', מתגבר עליו הבעל דבר ביותר, וכבר מבאר מזה במקום אחר. וצריך לחיות משכיל על דבר זה, ובתחבולות תעשה מלחמה להתגבר על הרע בהתגברות גדול בכל פעם, אשרי הזוכה לנצח המלחמה:

הרשעים מלאים חרטות

שיחות הר"ן אות י'

מקום וזמן אמירת התורה
לא ידוע

פתיחה

תורה זו ראשיתה נראה מתייחסת לקושית הבעש"ט על שבט המוסר שכתב הרשעים מלאים חרטות וקשה א"כ מדוע נקראים רשעים, והבעש"ט תרץ לפי דרכו שאין הכוונה לחרטה על מילי דשמיא אלא במילי דעלמא. ולפי תרוץ רבנו הם נקראים רשעים הכוונה לרשע להכעיס שמנסה בכל כוחו לעקור את עצמו מהקדושה ולא נותן לחרטות שלו להתבטא כלל אלא מיד מתגבר עליהן במחשבות רעות ועוד עבירות נמצא שהחרטות שלו הן העבירות שבגללן מוסיף בכל פעם.

שיחות

חיי מוהר"ן אות רט – (כזה) אָמַר אֵלּוּ הַקָּלִי עוֹלָם הַנִּכְנָסִין אֶצְלִי כָּבֵד הֵם מְלָאִים חֲרָטוֹת וְהֵם אֵינֶם יוֹדְעִים כָּלֵל מִהוּ חֲרָטָה וְכֹי' בְּנִדְפָס בְּהַשְׁיחוֹת (סִימָן י):

לקוטי הלכות

אין

קושיות

א. הרשעים מלאים חרטות צ"ע הלשון מלאים. ואולי אפ"ל לפי רבנו שהחרטה בתת מודע הרי הם כעצם בבטן המלאה, אבל פי שבט המוסר לא מובן מדוע הם מלאים הרי זה רק זמן קצר אחרי כל עבירה. ואולי כיון שמלאים עבירות ולכל עבירה מצורף חרטה הרי גם מלאים חרטות וכעין שאמרו במדרש אפילו ריקים שבך מלאים מצוות כרמון.

ב. הרשעים מלאים חרטות – צ"ע כיון שמתחרט מדוע נקרא רשע? הקושיא היא רק לפי ביאור השבט מוסר. ואמנם עליו הקשה זאת הבעש"ט/ט/י ותיירץ שע"כ א"א לומר שמדובר במילי דשמיא אלא במילי דעלמא שהמתחרט הוא כופר בהשגחה. וצ"ע כיצד יתכן לפרש שחרטות הרשעים ההן רק על מילי דעלמא? א"כ מה זה נוגע לנו, ובדאי שבט מוסר (שממנו העתיקו את הלשון הזה) דיבר שמתחרטים על עבירות שעושים ולא על מילי דעלמא. ומשמע שלבעש"ט באמת החרטות האלה עושות אותם צדיקים ולא רשעים. אלא שהבעש"ט בעצמו במקום אחר/י מובא בשמו שחרטות הרשעים הן בחי' כרוז שהם שומעים/י, ושם מפורש

^א יג יד טו תמוז תשפ"ו

המראה מקומות נעזרתי בביאור עוטה אור

^ב בעש"ט עה"ת פרשת עקב אות י' – (דברים ח' יח) "וזכרת את ה' אלהיך כי הוא הנותן לך כח לעשות חיל וגו'", ותרגם אונקלוס ארי הוא יהיב לך עיטא למקני נכסין, מצאתי כתוב בשם הריב"ש זצלה"ה ז"ע שאמר על מה דאיתא שהרשעים מלאים חרטות, והקשה אם יש להם תמיד הרהורי חרטה על עבירות שבידם, מפני מה קורא להם רשעים, הרי אמר (בקדושין דמ"ט ע"ב) המקדש את האשה על מנת שאני צדיק ונמצא רשע הרי זו מקודשת שמא הרהר תשובה בלבו, ופירש הוא ז"ל שלא קאי על מילי דשמיא אלא על מילי דעלמא, והפירוש הוא כך, שצריך כל אדם לידע שכל מאורעותיו וכל מעשיו הכל הוא בהשגחת השם יתברך, והוא נותן לו במחשבתו לעשות כל מה שהוא עושה, וכמו שנאמר וזכרת כי הוא הנותן לך כח לעשות חיל, ותרגם אונקלוס ארי הוא יהיב לך עיטא למקני נכסין, נמצא שאין לאדם להתחרט על שום דבר שעשה, כי הוא היה כך על ידי רצון הבורא יתברך שמו, ואם הוא מתחרט נמצא שאינו מאמין שהכל הוא בהשגחת השם יתברך, על כן הם נקראים רשעים, כי לא כן הוא, אלא הכל הוא על פי רצון העליון (ברכות דל"ג ע"ב) חוץ מיראת שמים: (דגלי הודיה והמצוה, מצוה ע"ה).

^ג בס' נוצר חסד פ"ה אות י"ב הביא וז"ל, כמו שביאר מרן אלקי הריב"ש, כי אם אין אדם שומע הכרוז למה מכריזין, ואם יש שומע, הנה מי ששומע כרוזין של מעלה אין צורך לו כל כך בכרוז, כי מתעורר עצמו בכל רגע לשוב בתשובה שלימה, אם כן מה מהני הכרוזין, ותיירץ שהנפש שומע בודאי בכל אדם, ומתעורר, אף רשע גמור מתעורר נפשו, ולכן אין לך רשע שאין לו הרהורי תשובה בכל יום, והצדיק נותן לב לקיים שמועתו, והרשע מאבד אותו הרהור טוב מלבו.... (הובא בבעש"ט עה"ת בחקתי במקור חיים הערה יד)

^ד הובא גם בערבי נחל בראשית בראשית – דרוש כג – והנה הש"י בהיותו עמו שם, הוא מבקש מאתו לחוס על כבודו וצערו כביכול, וזהו ענין הבת קול המכרזת בכל יום (אבות פ"ו מ"ב), כמבואר בשם הבעש"ט ז"ל, כי אף שאין הרשעים שומעים זאת שמיעה ממש מ"מ

שע"ז יש להם הרהור תשובה ואעפ"כ נקראים רשעים, כי מיד חוזרים לסורם. משמע שהבעש"ט מבאר שחרטות הרשעים הם הרהור תשובה, ובאמת באותו רגע הם נקראים צדיקים אלא שאח"כ חוזרים לרשעותם.^ו

ג. הרשעים מלאים חרטות – צ"ע אע"פ שנקט רבנו את לשון שבט המוסר, מבאר ממש להפך ממנו כי שבט המוסר ביאר שמיד אחרי העבירה יש נייחה לרשע ואז מתחרט ואילו רבנו אומר שהרשע לא מתחרט בפועל, אלא מדחיק אותה לתת מודע ע"י שמתגבר לעשות עוד עבירה.

ד. הרשעים וכו' – צ"ע הרי הוזהר מקפיד מאד על מי שמכנה ישראל בשם רשע – עיין חיי מוהר"ן אות רט שם מכנה אותם קלי עולם הנכנסים אצלי. ונראה שרבנו מדבר כאן על אפיקורסים גדולים במיוחד ולא על כל בעלי עבירה, כי באמת מי שמתחרט אחרי כל עבירה מוכח שתקפו יצרו ועבר רק לתאבון ולא להכעיס, ובשעה שמתחרט הוא צדיק כמבואר בקדושין מט: אבל אלו שבכל כוחם רוצים להתנתק מהקב"ה אין להם חרטות בפועל אלא בתת מודע הם נקראים רשעים, וכמבואר גם בתורה רעד שיש רשעים שכל חייהם יגעים לעקור עצמם מהקב"ה. וכגון הג' אפיקורסים שהיו באומן שנשבעו שלא להזכיר שם ה' בפיהם כמבואר בשיש"ק ח"א תקט"ו. אבל אחרי אצל רבנו כמה פעמים כבר לא נקראו רשעים אלא קלי עולם כי רבנו קרר אותם קצת מהרשעות שלהם.

ה. והם אינם יודעים כָּלֵל מהו חֲרָטָה – צ"ע לכאורה הם כן יודעים מה היא חרטה בעלמא, אלא שלא יודעים שגם להם יש חרטות, כי נדמה להם שלעולם לא מתחרטים, כי אדרבה בכל פעם שמתעוררת בתת מודע שלהם חרטה הם מתגברים עליה בעוד עבירה.

ו. והם אינם יודעים כָּלֵל מהו חֲרָטָה – צ"ע עיין תורה קנח/ו שם מבואר שהחרטות של רשעים מתקבצים ובאים לאיזה אדם ומעוררים אותו להתלהבות דקדושה לזמן קצר עד שהם נגמרים. ולא יתכן שהכוונה לחרטה בתת מודע שאין לה שום ביטוי דקדושה אצל הרשע אלא על חרטה בפשוטו, כמו שביאר השבט מוסר.

ז. כשני אנשים שנלחמים זה בזה – השבט מוסר ביאר שמיד אחרי העבירה עוזב היצ"ר את האדם כי עולה לקטרג ואז יש נייחה לאדם ומתחרט. וצ"ע האם רבנו חולק על המציאות הזו? נראה שלא אלא כנ"ל שהכוונה לאפיקורסים שמדבר עליהם בתורה רעד וכגון הג' אפיקורסים שהיו באומן עד שהגיע רבנו והחליש קצת את רשעתם. כמבואר בשיש"ק שם שהירש לייב אמר – "זו זמן רב שנשבעתי לבלי להזכיר את שם ה', אולם בכל עת שאני בא לרבנו ז"ל הוא כמו שסוחבני רבנו בכנף בגדי: הירש בער! יש אלקים בעולם!":

ח. מתגברים ביותר ברשעתם כמו שני אנשים שנלחמים זה בזה. צ"ע מי בנמשל הם שני האנשים האלה, ואם הכוונה ליצ"ר ויצ"ט צ"ע הלשון מתגברים ברשעתם משמע שהרע מתייחס אליהם בעצם, והרי יהודי לא רע בעצם אלא רק בחיצוניות.

הקדמה

הרשעים מלאים חרטות רבנו נקט לשון שבט המוסר/ו אע"פ שמבאר בזה ביאור אחר לגמרי.

מזלייהו חזי, והם הרהורי תשובה הבאים לאדם תמיד, כמו שאמרו רז"ל (עקידה שער ס"ז) (כנראה הכוונה לספר עקידת יצחק לרבי יצחק ערמוה) רשעים מלאים חרטות.

^ו ראה סנהדרין לו. אפילו ריקנין שבך מלאים מצוות כרימון. ועי"ש דף על דף י"מ שכיון שהם מלאים חרטות עושים כל יום תשובה והם מלאים במצוות תשובה. ואעפ"כ נקראים ריקנים כי הם רשעים. ע"כ דבריו. ובאמת צ"ע מדוע הם רשעים אם עושים תשובה כל יום. ונ"ל לתרץ כנ"ל כי הם רק מתחרטים אבל לא מקבלים על להבא.

^י שיש"ק ח"א אות תקט – והאפיקורסים הנ"ל עשו ביניהם קשר בשבועה, שלא יזכירו שם ה', היינו: שלא יבוא להם שום ספק במחשבה, אם יש ה' וכו', כי דרך המחקרים וחושבי המחשבות, שפעם הם גומרים במחשבתם, שכן האמת ואחר כך בא להם מחשבה, שסותרת כל הראשונות, שהאמת הוא דוקא להפוך, והם חקרו כל כך שנים וכו' על כן גמרו בשבועה כפזמר לעיל, שלא יזכירו לזכור שום מחשבה אחרת, וגם בדבור לא יזכירו ממנו יתברך, כי אומרים העולם, שדבר הרגיל בלשון האדם הוא הכרח המציאות, על כן הסכימו, שלא יזכירו מה' כלל וכלל, אולם כאשר באו אל רבנו וזכרנו לברכה, והיו אצלו איזו שעות, בכל פעם בא להם בפייהם שם ה', והיה אומר הירש בער: "מזמן נשבעתי לבלי להזכיר שם ה', אולם בכל עת שאני בא לרבנו וזכרנו לברכה, "רייטט מען מיר ביי די פאליס, הירש בער עס איז דא א גאט אויף דער וועלט". (ספורים נפלאים).

^י תורה קנח – ...כמו כן יש כמה בני אדם, שלפעמים נבער לבו להשם יתברך, ומתחיל בעבודת השם יתברך, ולאחר שעה נתבטל וחוזר לקדמותו, ולפעמים נמשך חצי יום או איזה ימים או איזה שבועות, אף לא לנצח ולא לזמן מרבה. וזה בא מרשעים, הינו ממה שהרשעים מלאים חרטה. ואילו החרטות מתקבצים ובאים לאיזה אדם. וכפי מספר החרטות הבאים לו, כן נמשך הזמן שבועה לבו להשם יתברך, כי מאילו החרטות נבער לבו פתאם. אף לאו כל אדם שנה בזה, כי יש בני אדם שאינו בא לו התלהבות מאילו החרטות, רק ממקום אחר:

^י שבט מוסר (לרבי אליהו הכהן האתמרי שנת תעב) פרק י' – ודע בני שהתורה נקראת מאכל דכתיב לכו לחמו בלחמי והעבירה נקראת מאכל דכתיב אכלה ומחתה פיה וההבדל ממאכל למאכל, מאכל התורה דהיינו לימודה מאכל רוחני הוא, וכל עוד שאוכל מתאוה עוד לאכול ואינו שבע באופן שמעולם אינו קץ מאכילתה ומאכל עבירה הוא מאכל גופני וגס, ואחר שאוכל ושבע קץ באכילתו ומאס כל מאכל שבעולם והמשל לזה להנחת השלחן וסילוקה מאכל התורה בשעה שאדם עורך שלחנו לאכול והיא נקיה וטהורה ונחת שלחנו מלא דשן ואדם מתאוה לאכול כל מאכל שיביאו לפניו כי מחמת רעבו לא תשבע עינו. ומאכל הזנות ושאר עבירות בשעת סילוק השלחן שהיא מלאה קליפות ועצמות ומאוסה מהמרק שנשפך בה ואדם קץ לראותה ומאס בכל מאכל. כך הרשעים אחר שעושים העבירה

כי שבט המוסר^ט מדבר על סתם רשעים לתיאבון שאחרי העבירה, כשיצטרם מניח להם כדי לעלות ולקטרג, אזי הם מלאים חרטה, על מה שעשו, עד שהוא חוזר ומתגבר עליהם שוב. אלא שלשון זה קשה כמו שהקשה הבעש"ט כיון שמתחרטים מדוע מכנה אותם רשעים? על כן מבאר רבנו שהכוונה לרשעים גדולים מאד ונראה כוונתו לרשע להכעיס, דהיינו אותם שדיבר עליהם בתורה רעד שכל חייהם מתייגעים לעקור עצמם מהקדושה. והם באמת רשעים כיון שלא נותנים לחרטות שלהם לצאת לפועל אלא מיד מדחיקים אותה לתת מודע ע"י שמתגברים בעוד עבירה^א.

עד כאן ההקדמה

ונשבעים ממנה, מיד מואסין בה, וזהו שאמרו רז"ל רשעים מלאים חרטות והטעם שמיד שמלא תאותו יצרו מסתלק ממנו ועולה למעלה לקטרג עליו ובאותה שעה רואה בדופי המעשה שעשה ומתחרט עד שיחזור יצרו בקרבו לחזור להחטיא, לא כן הצדיקים האוכלים לחמה של תורה, דכל עוד שאוכלים ממנה מתארים עוד לאכול ואינו שבע, והטעם שכל עוד שאוכל אותו לחם, כל פרוסה ופרוסה שאוכל דוחה ומגרש חלק מיצרו לחוץ כי התורה כסם המות ליצר הרע ונשאר הגוף פנוי ממנו בבחינת הרוחניות ואין שביעה ברוחניות כי ראשון ראשון מסתלק למעלה להליץ בעדו לפני המקום. אוי לאדם המחליף לחמו של תורה בלחם עצבים או המחליף תענוגים רוחניים בתענוגים גשמיים המתהפכים לזבל, אוי העוקר נטיעות של גן עדן לנטוע כאן גנות ופרדסים, אוי המוכר חלקו של עולם הבא, לקנות כאן חצרות ומקומות,

עוד שם פרק כה – גם ילמוד אדם למאוס ברע ולבחן בטוב מהרשע עצמו שהרי הרשע אחר שעושה העבירה מתחרט כארז"ל רשעים מלאים חרטת הרי הרשע עצמו מעיד אחר שעושה העבירה שלא טוב עשה ודבר מאוס הוא וערות יש שהרי נתחרט לא כן העושה מצוה כשגומרה נכנס שמחה בלבו ומצפה לעשות אחרת מיד וגם תראה שאין רשע בעולם שאינו רוצה שבנו יהיה צדיק אלא שהוא חוט' שאינו יכול עם יצרו נמצא מעיד עם זה על הרע שהוא רע נמצא על הרעה יש שני עדים שאינו טוב שהם הצדיק והרשע הצדיק מעיד על הרע שאינו טוב וגם הרשע מעיד על זה בהיות שמתחרט אחר שעושה העבירה ושרוצה שבנו יהיה צדיק כמדובר וכיון שכן ישים האדם זו נגד עיניו למאוס ברע ולבחור בטוב דאין מקום ליצרו לפתותו שילך אחר הרע כיון שרבים הולכים ואחרי רבים להטות שהרי הרבים הרשעים מעידין בעצמם על מה שעושים שאינו טוב ודוק.

^ט ובעין זה בתניא ליקוטי אמרים פרק יא – ויש מי שהרע גובר בו יותר ומתלבש בו כל שלשה לבושים של הרע ומחטיא בעבירות חמורות יותר ובעתים קרובים יותר אך בינתיים מתחרט ובאים לו הרהורי תשובה מבחי' הטוב שבנפשו שמתגבר קצת בינתיים אלא שאין לו התגברות כל כך לנצח את הרע לפרוש מחטאיו לגמרי להיות מודה ועוזב ועל זה אמרו רז"ל רשעים מלאים חרטות שהם רוב הרשעים שיש בחי' טוב בנפשם עדיין.

פלא יועץ – חרטה – והן אמת שגם הרשעים מלאים חרטות שתכף שעשה דבר שלא כהוגן והלך ממנו היצה"ר תכף מתחרט מעט ואומר הלוואי שלא עשיתי יותר טוב היה כאילו גם עכשיו הוא טוב אבל יותר טוב היה אם לא היה עושה וזה מחמת שהיצה"ר מקטין העבירה וממעטה בעיניו כמו שפירשו המפרשים על פסוק וכל יצר מחשבות לבו רק רע רק לשון מעוט וזה גם כן הוא כשיש בו לחלוחית של חיות שלא נשקע כל כך באותה עבירה אבל אם הורגל בה נעשה לו כהתר ולבבו עליו לא יכאב כי יש את לבבו מתי תבא לידו פעם אחרת ויעשנה.

^י ועיין מכתב מאלהיה ח"ד עמ' 184 – בביאורו כיצד אדם דווקא מכח חרטה יכול לבוא ללהכעיס, כתב זה לשונו – ראיתי בשם הר"ן מברסלב זצ"ל שדבר זה יכול להתפתח מצד כח היצר הטוב שיש בו. כי יתכן שהאדם יחטא, ובתוך חטאו מתעורר בו הרהור חרטה, שזה בא מצד היצר הטוב בלי ספק. והיה אם יראתו חזקה, לפעמים יכול להציל את עצמו על ידי הרהור זה, כמעשה דרבי אלעזר בן דורדיא (ע"ז יז.) והאיש שהיה זהיר במצות ציצית (מנחות מד.). אבל אם יראתו לקויה, אדרבא, ירגיש את הרהור החרטה כעיוב בדרך רצונו, וכדי לסלק מעליו עיובו זה יפתחו יצרו להתעמק עוד יותר בחטא ולפרוץ כל הגדרים, כי על ידי זה חושב לשטוף לגמרי את תביעת היצר הטוב ולהשקיטנה מעליו. ובדרך זו יוכל לבוא ר"ל לידי פריקת עול גמורה ועבירות להכעיס, אפילו עד כדי "שמתכוונים שתבא באזוני ויקניט" כביכול. (ועיין "אופן שמשמש יצה"ר ביצה"ט" כרך א, עמ' 128). עכ"ל שם

ועיין שם ח"א עמ' 128 – כשם שמשמש יצה"ט ביצה"ר, על דרך שלא לשמה הטוב, וכמש"כ בכל לבבך, בב' יצריך, כך משמש יצה"ר ביצה"ט לצרכו. כגון כשיצה"ר מחטיא את האדם, ואח"כ בא יצה"ט ותובע ממנו, והוא סובל יסורי הסתירה שבו, אז שוב בא יצה"ר ומסיתו להסיר הרגש הסתירה, ולהשקט קול התובע, ע"י הטענת עצמו וכפירה וכדו', – הי"י לראות את הרע כאילו טוב, והשקר כאמת. הרי שיצה"ר הפך תביעת יצה"ט לסבה המביאתו לכפירה. ועי' אגדת בראשית פ"א: „הרשעים לא די להם שלא עשו מיצה"ר יצה"ט, אלא עשו מיצה"ט יצה"ר". עד כאן לשון הרב אליהו דסלר זצ"ל. ונראה לי שכוונתו לשיחה של רבנו הנ"ל בסיומן י'.

עבודת ישראל (לרבי מקוונץ) בראשית פרשת נח – קנים תעשה את התיבה. במדרש (בראשית רבה לא, ט) אמר ר' יצחק מה הקן הזה מטהר את המצורע אף תיבתך מטהרתך עכ"ל. ונראה לבאר ההיקש, דהנה אמרו חז"ל רשעים מלאים חרטות, פירוש אפילו בשעת חטאם עובר עליהם ההרהור והחרטה כי הוא נשמת ישראל עמו, אכן אין בכח ההרהור הזה להחדילו מהמעשה אשר יעשה אפס כי נעלם מקומה במחשבה דקה מן הדקה. וצורך הענין מה שברא היוצר הרהור תשובה זה, כדי שיעשה רושם קצת שעל כל פנים יוכל לשוב אחר כך הגם שעשה רשע ופשע. וזה היה הענין שבעה מלכין דמיתו שעלה אורם למעלה, דהיינו שעל ידי זה נרשם ונפעל שיבוא אחר כך עולם התיקון שיתחדש כנודע, וכן ענין הרהור חרטות הרשעים כנ"ל, והבין.

עקידת יצחק (לרבי יצחק ערמה) ויקרא שער סו (פרשת אמור) – והב' יורה על שלמות הפועל בכוונתו השלמות והזכות אשר לא יערב בהם שום עירוב ומחשב פוסל כי מחשבות הרשע והכוונות הנפסדות הם המעציבות נפש בעליהן ומכאיבות אותה תמיד לפי שהיא חצובה ממקום עליון ואף על פי שתסכים במעשים הרעים תתעצב אחר עשייתם או בחשבם כמו שכתב זה החוקר בפ"ה מהמאמר הט' מהמדות הרשעים מלאים חרטות וכו'. ומדרכן להיות תמיד עצבים ממגורת העונשין ששיגום וכמ"ש החכם (משלי י') מגורת רשע היא תבואנו כמו שהוא מפורש בפ' שמיני שער ס'. וכבר אמר החכם והסר כעס מלבך והעבר רעה מבשרך כי הילדות והשחרות הבל (קהלת א'). והוא שיסור מלבו שרירות מחשבת הילדות אשר יולידו העצב בנפש העושה אותם. והמשורר אמר (תהלים קל"ט) וראה אם דרך עוצב בי וגו'. ולזה היה מוסר הפילוסוף אל המלכים שישמרו מהאנשים רעי פנים ועצבים ולא ישרתום רק האנשים השמחים אשר יראו פניהם צהובים ושוחקים.

שיחה י

הַרְשָׁעִים הֵם/י^א מְלָאִים חֲרָטוֹת/י^ב, בפשטות הכוונה לכל בעלי עבירה/י^ג. וְהֵם אֵינֶם יוֹדְעִים כָּלֵל מִזֶּהוּ חֲרָטָה. בזה נראה כוונתו לרשעים גדולים שכוונתם להכעיס, וכל רצונם להתנתק מהקב"ה ותורתו ויגעים תמיד להגיע לזה/י^ד שלא ייסר אותם המצפון. על כן דייקא אחרי העבירה כשהיצה"ר הוא הס"מ שהסית אותם לעבירה עולה לקטרג למעלה אזי מתגברת הנשמה שבהם לייסר אותם בחרטה, אבל הם שכל כך מתייגעים לנתק עצמם מכל קדושה מיד מתגברים עליה במחשבות רעות, נמצא שהחרטה מהתת מודע שלהם גורמת להם להרשיע יותר, נמצא שהרשעות שלהם היא בחי' של חרטה, כי החרטה גרמה לה. **פִּי זֶהוּ בַּעֲצָמוֹ שֶׁהֵם מִתְגַּבְּרִים בַּעֲנִין רִשְׁעָתָם, זֶהוּ בַּעֲצָמוֹ חֲרָטָה. פִּי מִחֲמַת שָׂבָא בְּדַעְתָּם חֲרָטוֹת, עַל כֵּן הֵם מִתְגַּבְּרִים בְּיוֹתֵר בְּרִשְׁעָתָם כְּמוֹ שְׁנֵי אָנָשִׁים שֶׁנִּלְחָמִים זֶה בְּנֶגֶד זֶה. שֶׁשָּׂאֶחָד רוֹאֶה שְׁחִבְרוֹ מִתְגַּבֵּר נִגְדּוֹ, אִזִּי הוּא מִתְגַּבֵּר בְּיוֹתֵר כִּנְגְדּוֹ. כְּמוֹ כֵּן מִפֶּשַׁע רוֹאֶה שְׁמִתְחִיל אֵיזָה טוֹב לְהִתְעוֹרֵר אֶצְלָם אִזִּי הוּא מִתְגַּבֵּר בְּיוֹתֵר. וְהֵבֵן.**

וְזֶהוּ כָּלֵל גָּדוֹל בַּעֲבוּדַת ה', שתמיד יש מלחמה בין יצה"ר ויצ"ט/ט^ו, אִפְּלוּ לְשָׂאֵר בְּנֵי אָדָם, לְכָל אֶחָד לְפִי עֶרְפוֹ, שֶׁכָּל מֶה שְׂרוּצָה יוֹתֵר לִפְנֵס בַּעֲבוּדַת ה' דהיינו התגברות היצר הטוב שהיא מהארת הנשמה שבו, מִתְגַּבֵּר עָלָיו הַבַּעַל דְּבַר דֵּהֵינּוּ הַיֵּצֶר הָרַע בְּיוֹתֵר.

וּכְבֵּר מִבְּאֵר מִזֶּה בְּמָקוֹם אַחֵר. מלשון השיחה כאן 'שרוצה יותר להכנס בעבודת ה', משמע שהוא כבר עובד ה', רק רוצה להיכנס יותר, דהיינו לעלות מדרגה, וזה ביאר רבנו בתורה כה/ט^ז שכשאדם עולה מדרגה

^א הרשעים הם – צ"ע לכאורה תיבת הם מיותר. ואינה בשבט מוסר אלא הוספה של רבנו.

^ב הביטוי הזה כפי שמובא כאן הוא בספר שבט מוסר פרק י' ופרק כ"ה. והענין מובן מנדרים דף ט':

נדרים דף ט': דתניא אמר (רבי) שמעון הצדיק מימי לא אכלתי אשם נזיר טמא אלא אחד פעם אחת בא אדם אחד נזיר מן הדרום וראיתי שהוא יפה עינים וטוב רואי וקווצותיו סדורות לו תלתלים אמרתי לו בני מה ראית להשחית את שערך זה הנאה אמר לי רועה הייתי לאבא בעירי הלכתי למלאות מים מן המעיין ונסתכלתי בבבואה שלי ופחו עלי יצרי ובקש לטורדני מן העולם אמרתי לו רשע למה אתה מתגאה בעולם שאינו שלך במי שהוא עתיד להיות רמה ותולעה העבודה שאגלחך לשמים מיד עמדתי ונשקתיו על ראשו אמרתי לו בני כמורך ירבו נזירי בישראל עליך הכתוב אומר איש כי יפליא לנדור נדר נזיר להזיר לה' מתקיף לה רבי מני מאי שנא אשם נזיר טמא דלא אבל דאתי על חטא כל אשמות נמי לא ליכול דעל חטא אתו אמר ליה רבי יונה היינו טעמא כשהן תוהין נזירין וכשהן מטמאין ורבין עליהן ימי נזירות מתחרטין בהן ונמצאו מביאין חולין לעזרה.

שבט מוסר פרק י' (לרבי אליהו הכהן האתמרי) – הרשעים אחר שעושים העבירה ונשבעין ממנה מיד מואסין בה וזה דארו"ל*) רשעים מלאים חרטות (נדרים ט') והטעם שמיד שמלא יצרו מסתלק ממנו ועולה למעלה לקטרג עליו ובאותה שעה רואה בדופי המעשה שעשה ומתחרט עד שיחזור יצרו בקרבו לחזור ולהחטיאו.

שבט מוסר פרק כה – גם ילמוד אדם למאוס ברע ולבחו' בטוב מהרשע עצמו שהרי הרשע אחר שעושה העבירה מתחרט כארו"ל רשעים מלאים חרטה הרי הרשע עצמו מעיד אחר שעושה העבירה שלא טוב עשה ודבר מאוס הוא ועדות יש שהרי נתחרט לא כן העושה מצוה כשגומרה נכנס שמחה בלבו ומצפה לעשות אחרת מיד.

^ג **כמבואר בשבט מוסר**, שאחרי כל עבירה היצה"ר הוא הס"מ שהסית אותו לעבירה, עולה לקטרג עליו למעלה, ואזי יש קצת נייחא לאדם ממנו, ומתגברת הנשמה שבו לייסר אותו בחרטה, וסתם בעל עבירה לתיאבון מתחרט באמת, אבל הרשעים הגדולים שעוברים להכעיס מסרבים להודות בחרטה ומדחיקים אותה לתת מודע, ע"י שמתגברים במחשבות רעות, נמצא שדייקא החרטה גורמת להם להתגבר יותר ברשעות. נמצא שהרשעות שלהם היא בחי' של חרטה כי החרטה גרמה לה.

^ד **כמבואר בתורה רעד** – דע, שיש רשעים שעובדים ויגעים כל ימיהם כדי לעקר עצמן מהשם יתברך ומתורתו לגמרי, פי הנקדה הקדושה של קדשת ישראל שיש עדין בתוכם, אף על פי שהם רשעים גמורים, היא מכללית אותם, ומביאה בהם הרהורי תשובה ויראה מאימת הדין הגדול, ומחמת זה אין להם תענוג מהעברות והתאוות שלהם, על כן הם מתאונים ויגעים כדי שיגיעו לכפירה גמורה בידעם, חס ושלום, באפן שלא יהיה להם עוד צד ספק לנטות אל האמת. אבל צריכים לזה יגיעה גדולה מאד מאד כפמה וכמה שנים, רחמנא לצלן, רחמנא לשונן, פי הנהדרות שבהם אינה מנחת אותם, ומכללית אותם תמיד: ודע, שיש מהם, כשמיגיעין ובאין למה שהתאוו, דהיינו לכפירה גמורה, חס ושלום, בלי שום ספק, אל האמת, אזי תכף ומיד מתים מן העולם, ואז רואין האמת:

^ט **ותמיד כשזה קם זה נופל כמבואר בבראשית פרק כה** (כג) ויאמר ירד לך שני גי' (וגי'ט) כבטנך ושני לאמים ממעיך יפרדו ולאם מלאם יאמץ ורב יעבד צעיר: ופרש"י – מלאם יאמץ – לא ישוו בגדולה כשזה קם זה נופל וכה"א אמלאה החרבה (יחזקאל כו) לא נתמלאה צור אלא מחורבנה של ירושלים:

ועיין מגילה ו – קסרי וירושלים, אם יאמר לך אדם חרבו שתייהן אל תאמן ישבו שתייהן אל תאמן חרבה קסרי וישבה ירושלים חרבה ירושלים וישבה קסרי תאמן שנאמר (יחזקאל כו-ב) "אמלאה החרבה" אם מליאה זו חרבה זו אם מליאה זו חרבה זו רב נחמן בר יצחק אמר מהכא (בראשית כה-כג) ולאום מלאום יאמץ.

צריך להתמודד עם יצה"ר גדול יותר, דהיינו לפי מדרגתו החדשה, ועל כן נדמה לו שנפל מדרגה, וצריך להתחזק מאד אע"פ שנדמה לו כאילו צריך לכבוש שוב מה שכבר כבש, ובאמת זה אינו כי הוא במדרגה חדשה. וכעין זה גם בתורה עב"י כשעושה איזה עובדא של קדושה כגון לנסוע לצדיק אזי הורג את יצרו וכשמגיע לצדיק אזי מתגבר עליו יצר חדש ממדרגה גבוהה יותר ועל כן מאבד חשקו וצריך לזכור שאדרבה החשק שאבד הוא היצה"ר החדש שמגבר עליו וצריך להכניעו מחדש.

אמנם גם כשרוצה אדם להתחיל להכנס בעבודת ה', אזי אע"פ שמקבל סיעתא דשמיא אבל מיד אח"כ מרחקים אותו לנסותו כמה באמת הוא רוצה, (כמבואר בתורה ו"ו) שתחילת התשובה היא ע"י סיעתא דשמיא מהארת שם אהי-ה וכששב בשלימות שוב מאיר לו שם אהי-ה, אבל בינתיים מאיר לו שם אהי-ה באחור/יט' שהוא גמט' דם דהיינו שמנסים אותו בבזיונות ושפיכות דמים). וזה שאמר רבנו בתורה עד/כ' שהתחלת ההתקרבות היא התרחקות. וכן בתורה מח תנינא/כ"א כשאדם נכנס בעבודת ה' אזי הדרך שמראים לו התרחקות ונדמה לו

^{טו} תורה כה אות ב' – ודע ששכל עולם ועולם ובכל מדרגה ומדרגה, יש שם דמיונות אלו, והם הם הקלפות הקודמין לפני, וסובבים את הקדשה, בבחינת (תהילים י"ב ט'): סביב רשעים יתהלכו. וכשאדם נעתק ממדרגה למדרגה, אז צריך לו לילך דרך אלו הדמיונות, כדי להגיע אל הקדשה. ותכף בשעולה למדרגה, אזי נתעוררין הקלפות שבמדרגה, ומסבבין אותו. וצריך להכניע אותם ולשבר אותם, ולטהר אותו המקום מקלפות:

השמיטה (ש"ך לאות ב' ג'): – מבאר שם, ששואדם נעתק ממדרגה למדרגה, אז צריך לו לילך דרך אלו הדמיונות כדי להגיע אל הקדשה. ותכף בשעולה למדרגה השנייה, אזי נתעוררין הקלפות שבמדרגה ומסבבין אותו, וצריך להכניע אותם מחדש וכו' עין שם. ואף-על-פי ששבר השבר הקלפה שבמדרגה העליונה וכו', אף-על-פי כן בשפנימיות של העליון נעתק משם וחיצוניות (ופנימיות) התחתון עולה, אזי הקלפה חוזר ונעור וכו' עין שם. ואמר אז בזה הלשון: ובזה טועין החסידים הרבה, שפיתאם נדמה להם ששכלו מעבודת ה', ובאמת אין זה נפילה כלל, רק מחמת שצריכין לעלות ממדרגה למדרגה, ואז מתעוררין ומתגברין מחדש הקלפות, שהם התאוות והבלבולים והדמיונות והמחשבות והמניעות כנ"ל, על כן צריכין להתגבר בכל פעם מחדש לחזור ולהכניע ולשבר הקלפות והמניעות וכו' שבכל מדרגה ומדרגה מחדש, אבל באמת אין זה נפילה כלל כנ"ל:

^י תורה עב – לפעמים בא לאדם ההרהור תשובה, ונעשה באותו שעה איש בשר, ואחר-כך רוצה לעשות עבדא, באשר שנתעורר לבו לתשובה, כן רוצה לנסע להצדיק. ואחר-כך כשנוסע, מתגבר עליו היצר הרע, ונופל מתשוקתו שהיה לו תחילה. ואחר כך כשבא להצדיק, מתגבר עליו היצר הרע עוד יותר, ואובד כל חשקו. אל יקשה בענין זה, ואל יבהלוק רעיונה על זה. כי דע, שזה נמשך מחמת פי בתחלה כשבא לו ההרהור תשובה, מחמת הטוב שהתעורר בתוכו, אזי על ידי מעשיו באותו שעה, המית יצרו, ונתבטל יצרו הרע שהיה לו, כי המיתו בזה ההרהור תשובה והעבדא של אותו השעה. ואחר כך כשרוצה לנסע, מתגבר עליו יצר הרע אחר. כי כל הגדול מחברו יצרו גדול ממנו (כשארז"ל סוכה נב). ויש לו עתה יצר הרע גדול ממה שהיה לו תחלה. על כן אם אינו מתחזק נגדו, אזי מתגבר עליו זה היצר הרע החדש, ונופל מתשוקתו שהיה לו תחלה. כי צריך התגברות חדש ביותר, נגד זה היצר הרע החדש שבא לו כנ"ל:

^{י"ח} כמבואר בתורה ו' אות ב' – כי אהיה דא אגא ומין למהוי, הינו קדם התשובה, עדין אין לו הויה, כאילו עדין לא נתהוה בעולם, כי טוב לו שלא נברא משנברא, וכשבא לטהר את עצמו ולעשות תשובה, אז הוא בבחינת תשובה, הינו שיהיה לו הויה בעולם, הינו אגא ומין למהוי. וזה בחינת כתר, כי כתר לשון המתנה, בחינת תשובה, כמו שאמרנו חכמינו זכרונם לברכה (יומא לח: לט): הבא לטהר מסעיך לו. משל לאח, שבה לקנות אפרסמון, אומרים לו: המתן וכו'. וזה בחינת כתר, כמו שכתוב (איוב ל"ו ב'): כתר לי ועיר ואחור; אבל קדם התשובה אזי בחינת אהיה בהסתרת פנים ממנו, כי עדין לא הכין את עצמו למהוי בעולם, והסתרת פני אהיה גימטריא דס', הינו שפיכות דמים ובזיונות, על שם (שמואל-א ב'): ובזי יקל; כי עדין הדם שבחלל השמאלי שבלב, ששם מדור היצר הרע, כמו שכתוב (קהלת י"ב): ולב כסיל לשמאלו; עדין הוא בתקף ועז, ובשביל זה באין עליו בזיונות ושפיכות דמים, כי זה בחינת הסתרת והחזרת פני אק"ה, גימטריא דס'. ותקון לזה – שיהפך דם לדם, שיהיה מן השומעים חרפתם ואינם משיבים, ולא ידקדק על בזיון כבודו; וכשמקנים דם לה, אז הקדוש-ברוך הוא מפיל לו חללים, כמו שכתוב (תהילים ל"ז ז'): דום לה' והתחולל לו והוא יפיל לה חללים (כמו שדרשו רבותינו ז"ל גטין ז), הינו: ולפי חלל בקרבי (תהילים ק"ט כ"ב). הינו על-ידי זה נתמעט הדם שבחלל השמאלי, וזה בחינת זביחת היצר הרע, ועל-ידי זה זוכה לכבוד אלקי, כמו שכתוב (שם נ): זבח תודה יכבדנני; ודרשו חכמינו זכרונם לברכה (סנהדרין מג): על זביחת היצר הרע:

^{ט"ט} שם אהי-ה באחור הכוונה כך – א אה אהי-ה – ה-ה = 1+6+21 = 44 גמט' דם.

^כ תורה עד – והתחלת התקרבות הוא התרחקות, כמו שאמרנו חכמינו זכרונם לברכה (תענית ח): כל המצדיק את עצמו מלמשה, מצדיקים עליו את הדין מלמעלה.

תענית דף ח. אמר רבי יוחנן כל המצדיק את עצמו מלמשה מצדיקין עליו הדין מלמעלה שנאמר אמת מארץ תצמח וצדק משמים נשקף רבי חייא בר אבין אמר רב הונא מהבא וכיראתך עברתך ריש לקיש אמר מהבא פגעת את שש ועשה צדק בדרכיך יזכור הן אתה קצפת ונחטא בהם עולם ונושע אמר רבי יהושע בן לוי כל השמח ביסורין שבאין עליו מביא ישועה לעולם שנאמר בהם עולם ונושע.

פרש"י – המצדיק עצמו – שמכשיר ומקשט מעשיו: מצדיקין עליו – מדקדקין עמו אפילו כחוט השערה, יותר משאילו מקלקל מעשיו כדי למרק עונותיו: שנאמר אמת מארץ תצמח – אז צדק משמים נשקף צדקה אין כתיב כאן, אלא צדק דמשמע דין:

^{כ"א} עיין תורה מח תנינא – כשאדם נכנס בעבודת השם, אזי הדרך שמראין לו התרחקות. ונדמה לו שמרחיקין אותו מלמעלה, ואין מניחין אותו כלל לנכנס לעבודת השם, ובאמת כל ההתרחקות הוא רק פלו התקרבות. וצריך התחזקות גדול מאד מאד לכלי לכל דעתו, חס ושלום, כשרואה שעוברים כמה ימים ושנים, שהוא מתיגע ביעזרות גדולות בשביל עבודת השם, ועדין הוא רחוק מאד, ולא התחיל כלל לנכנס לשערי הקדשה. כי רואה עצמו שהוא מלא עדין עביות וגשמייות והרהורים ובלבולים גדולים, וכל מה שהוא רוצה לעשות בעבודת השם איזה דבר שבקדשה, אין מניחין אותו. ונדמה לו כאילו אין השם יתברך מסתפל עליו כלל, ואין רוצה כלל בעבודתו, מחמת שהוא רואה שהוא צועק בכל פעם ומתחנן ומתפלל לפני יתברך שיעזרוהו בעבודתו, ואף על פי כן עדין הוא רחוק מאד מאד. על כן נדמה לו כאילו אין השם יתברך מסתפל עליו כלל ואין פונה אליו כלל, כי הוא יתברך אין רוצה בו כלל. הן על כל אלה וכיוצא בזה צריך התחזקות גדול, לחזק עצמו מאד מאד, ולכלי להסתפל על כל זה כלל. כי באמת כל ההתרחקות הוא רק פלו התקרבות כנ"ל: וכל הנ"ל עבר על כל הצדיקים, באשר שמענו מפיהם בפרוש, שנדמה להם, שהשם יתברך אין מסתפל ופונה אליהם כלל, מחמת שראו שזה זמן

שמרחקים אותו מלמעלה ואין מניחים אותו כלל להכנס בעבודת ה', ובאמת כל ההתרחקות הוא רק כולו התקרבות וצריך התחזקות גדול שלא ליפול בדעתו ח"ו וכו' ע"ש.

וְצִרְיָהּ לַהֲיִיתָ מְשָׁפִיל עַל דְּבַר זֶה. וכמו שאמר שלמה המלך במשלי כ"ב^י מחשבות בעצה תכון **וּבְתַחְבּוּלוֹת תַּעֲשֶׂה מִלְחָמָה** דהיינו ע"י שמחשבתו בספרי רבנו יודע כיצד לקיים עצותיו שהכין לנו כיצד להלחם ביצה"ר. כי היצר הרע בכל יום מתגבר בתאוות רעות על האדם, ומתחדש בסברות להתיר לעצמו אותן, כמבואר בגמרא^{כ"ג}, על כן צריך בתחבולות להלחם במתגבר וכ"ש במתחדש, **לְהַתְּגַבֵּר עַל הָרָע** להכניע התאוות, **בְּהַתְּגַבְרוֹת גְּדוֹל בְּכָל פַּעַם.** ולהתחזק באמונה ובטחון ולא להתייאש, ובכל פעם כשמניח לו היצה"ר, ומתמלא חרטות, צריך מיד לנצל את הרגע הזה, לקבל עליו איזה קבלה קטנה שלא יזוז ממנה, ולהתגבר בתפילה ברחמים ותחנונים שיעזור לו הקב"ה להתחזק בבקיות לאחוז חזק ברצון ברצוא ושוב, דהיינו שכל מה שיעבור עליו לא יעזוב את הרצון לעשות רצונו ית', כי זה עיקר הבקיות, לא ליפול מהרצון כמבואר בתורה ו'. וראה בלק"ה^{כ"ד} שלבד מהגהנם של אש שיש על החימום לעבירה, יש גהנם של שלג לאותם שהתקררו מהרצון.

אֲשֶׁרִי הַזֹּכֶה לַנִּצָּח הַמִּלְחָמָה: עיקר הנצחון כשזוכה להפוך את היצה"ר לטוב כאברהם אבינו^{כ"ה}, וגם כשזוכה להרגו כדוד המלך, אבל גם מי שלא מתייאש וממשיך להלחם בו תמיד גם הוא נקרא מנצח כמבואר

רב, שהם מבקשים ויגעים ועושים ועובדים עבודת השם יתברך, וצדין הם רחוקים מאד מאד, ואלו לא היו מחזקים עצמן מאד לבלי להסתפל על זה, היו נשארים במקומם הראשון, ולא היו זוכים למה שזכו:

^{כ"ב} משלי פרק ב' (יח) מחשבות בעצה תכון ובתחבולות עשה מלחמה:

פרש"י (יח) מחשבות בעצה תכון ובתחבולות עשה מלחמה – אם באת להלחם כנגד השטן בא בתחבול' תשובה ותפלה ותענית:

מצודות דוד (יח) מחשבות בעצה – מחשבות הנעשים בעצת יועצים תכון ותקיים ואם תלחם במי עשה מלחמה בהתחכמות רב כי בודאי גם שכנגד הרבה מחשבות בעצה ולזה מהצורך להתחכם ביותר:

מלבי"ם – (יח) מחשבות בעצה תכון ובתחבולות עשה מלחמה – כבר בארנו זה למעלה (י"ב י"ד) שכל המון המחשבות שיחשוב האדם על צדדי האפשר נקראו מחשבות, והם כזרם מים שוטף, ועת יבחר אחד מבין חלקי האפשר לעשות כפי התכלית נקרא עצה, ואז יש כן ובסיס להמחשבות ואינם שטים עוד על כנפי רוח, ועו"א מחשבות בעצה תכון – וצריך עצה אחת, אמנם במלחמה צריך תחבולות – שהוא קישור עצות רבות, כי גם הלוחם כנגדו י"ל עצות, ושם בארנו שלכן במלחמה טוב יועצים רבים כדי שיעצו כמה עצות על כל הצדדים שיפנה האיוב, וכבר בארנו למעלה (ט"ו כ"ב) מ"ש הפר מחשבות באין סוד וברוב יועצים תקום, שאם לא ישמרו עצה בסוד לא תבא אל התכלית, ואז צריך ג"כ רב יועצים כדי שיעצו גם על אופן שתתקלקל העצה ע"י גילוי הסוד, ולכן אמר פה:

^{כ"ג} **כמבואר בקדושין דף ל:** – אָמַר רַב יִצְחָק: יִצְרוֹ שֶׁל אָדָם מִתְחַדֵּשׁ עָלָיו בְּכָל יוֹם, שֶׁנֶּאֱמַר: "רַק רַע קָל הָיוּ." וְאָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לִוִּי: יִצְרוֹ שֶׁל אָדָם מִתְּגַבֵּר עָלָיו בְּכָל יוֹם וּמִבְקֵשׁ הַמִּיתוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר: "צוּפֵה רִשָּׁע לְצַדִּיק וּמִבְקֵשׁ לְהַמִּיתוֹ", וְאֵלְמָלָא הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עוֹזְרוֹ אֵין יָכוֹל לוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר: "אֱלֹהִים לֹא יַעֲזֹבֵנוּ בְּיָדוֹ".

ושמעתי מהריצ"ח שהחילוק בין מתגבר למתחדש הוא שמתגבר על הגוף, ומתחדש על השכל. ומה שמתחדש על השכל הוא כמו שביארו על מה שכתוב באשת פוטיפר ויהי כדברה אליו יום יום ואמרו ביומא לה: בגדים שלבשה שחרית לא לבשה ערבית וכו' ועי"ש מהרש"א דהיינו שהיתה משתדלתו בדברים המשונים מיום ליום מערבית לשחרית וכו'. כך היצה"ר בכל יום מחדש לאדם סברות להתיר לו דברים שצריך להתקדש בהם, תחילה דברים המותרים ואח"כ גם לא כל כך מותרים וכו'.

^{כ"ד} **לק"ה יו"ד בשר בחלב** הלכה ה' אות כט – כי יש גיהנום של אש וגיהנום של שלג, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה, הינו גיהנום של אש מגיע על שנתחמם לדרב עברה, רחמנא לצלן, כמובא, אבל גיהנום של שלג הוא על חלישותו אחר כך פשפא לו התעוררות לתשובה, פי הכל מלאים חרטות, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה, אבל על-פי רב, עקר עובבו מותשובה, הוא מחמת חלישות הידעת, שנדמה לו שאינו מועיל לו עוד תשובה לרבו עונותיו העצומים מאד. ובפרט אותן שהתחילו כבר להתעורר משנתם להתחיל לשוב לה' יתברך, ועסקו בתורה ובמצוות איזה זמן זמנים ואחר כך נפלו מזה, העקר הוא מחמת חלישות הידעת, מחמת שידע בעצמו שכבר למד תורה ועשה כמה מצוות וכו'. ואף-על-פי-כן התגבר עליו היצר הרע כל כך פאשר יודע כל זה האדם בנפשו. ומי שנשארו בזה, חס ושלום, ומניח לפל עצמו על-ידי הסתות ורעיונים של הסטרא אחרא פאלה ופאלה הוא נדון על זה בגיהנום של שלג, שהוא קרירות עצום ומר, שהוא מדה כנגד מדה, כי על שנתקרב אחר כך על-ידי חלישות הנ"ל, על-כן נדון בקרירות של שלג של גיהנום. וזהו בחינת מה שמובא בדרבי רבותינו זכרונם לברכה: שיש שדנים אותן בגיהנום חציו של אש וחציו של שלג, הינו כנ"ל, שדנין אותו על חמום העברה בגיהנום של אש כנ"ל. ועל שנתקרב על-ידי חלישות הידעת ולא התחזק בתשובה כנ"ל דנין אותו בגיהנום של שלג וקרירות כנ"ל:

^{כ"ה} **ראה ירושלמי ברכות פרק ט' הלכה ה'** – פרוש יראה פאיוב. פרוש אהבה פאברהם. אין לך חביב מכולם אלא פרוש אהבה פאברהם. אברהם אבינו עשה יצר הרע טוב דכתיב ומצאת את לבבו נאמן לפניה. אמר רבי אחא (והפשיר) אלא וברות עמו הפריה (והחסד וגומר). אבל דוד לא היה יכול לעמוד בו והרגו בלבבו. מאי טעמא ולבי חלל בקרבי.

פני משה – והפשייר עמו וברות עמו הברית וגו'. כצ"ל וכן הוא בסוטה היצה"ר עשה פשרה ושלוש עמו ודרש וברות עמו הברית אדלעיל ומצאת את לבבו וגו' ואע"פ דפשטיה דקרא על הקב"ה נאמר שכרת עם אברהם: אבל דוד לא היה יכול לעמוד בו. כלומר לעשות שלום עמו והרגו כפה אותו לעשות רצון בוראו:

בתיקוני זוהר/כ"ו. ואע"פ שגם היצירה לא מתייחסת לא נקרא מנצח, אלא יהודי שלא מתייחס מדהמלחמה ביצירה/כ"ו.

עד כאן ביאור חברותא לשיחה י'

^כ **תקוני זוהר דף כט.** – קם רבי אלעזר ואמר, אבא אבא, אמאי אתמר ביומא קדמא דסכות, (ויקרא כ"ג) ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר, אמר ליה ברי מאני קרבא בימינא נטלין לון, ובאלין מאני קרבא אינון ישראל רשימין דנצחין דינא, מתל למלכא דהוה ליה דינא וקרבא בשבעין אומין, ולא הוו ידעין מאן נצח דינא, ושאלין ליה מאן נצח דינא אמר תסתכלון באלין דרשימין במאני קרבא בידיהו, ותנדעון מאן נצח דינא.

^כ **במבואר בלק"ה ברכות רביה' וב"פ הלכה ה' אות יט** – וזה בחינת מה שאיתא בזהר (ויחי רכא): 'מאן נצח מאן דאחיד מאנא קרבא בידוהי' (מי מנצח מי שאוחז את כלי הקרב בידיו). והדבר תמוה בעיני, מה זה סימן על נצחון מחמת שאוחז הכלי זין בידו, הלא גם החולק והלוחם נגדו אוחז גם כן כלי זין, וכי אחיזת כלי זין הוא הנצחון הלא מקרא מלא דבר הכתוב (מלכים א כ, יא): "אל יתהלל חוגר במפתחו" אף על פי דברי המבארים למעלה מבאר הענין היטב. כי כבר מבאר, שמי שפונתו אל האמת וחוגר עצמו למלחמה בשביל האמת – הוא מנצח תמיד. כי כל מה שעושה איזה עבדא לצרף מלחמת מצוה הזאת – הוא מנצח בזה מיד, מאחר שפונתו לשמים באמת כנ"ל. וזהו בחינת 'מאן נצח מאן דאחיד מאני קרבא בידוהי', כי אלו הכלי זין הקדושים שהם האתרוג ולולב וכו', שהם מצוות הבוהר יתברך, אלו הכלי זין מיד שאוחזים אותם בידיו – אנו מנצחים מיד, מאחר שפונתנו לקים מצות בוראנו יתברך שמו, ואנו רוצים להמשיך הזכרון עלינו על ידי זה, ולהכניע הרע עין על ידי זה, שלא יפיל שכחה, חס ושלום. על כן בודאי דידן נצח תמיד, כי רק נצחון נצחי הוא נצחון אמתי, כנ"ל.

ובלק"ה שבת הלכה ז' (עפ"י תורה ו' אות נד – וזה בחינת ארבעה מינים שנטלין בידים, ואיתא בזהר הקדוש (ויחי דף רכא, תקוני זהר תקון יג דף כט): 'מאן נצח מאן דאחיד מאנא קרבא בידוהי' (מי מנצח מי שאוחז כלי הקרב בידיו). ולכאורה אינו מובן כלל, מה זאת השאלה 'מאן נצח' הלא בכל המלחמות רואין 'מאן נצח' – מי שכבש המלחמה והכניע והפיל והרג את שונאו שנלחם עמו, ואיך שנה לשאל 'מאן נצח' וגם התשובה 'מאן דנקיט מאנא קרבא בידוהי', הלא אדרבא בכל המלחמות זה סימן שלא נצח עדין המלחמה, מאחר שצריך לאחוז עוד הכלי מלחמה בידיו, כי מי שמנצח המלחמה לגמרי אינו אוחז עוד כלי המלחמה בידיו. אף אפשר להבין על פי הנ"ל, כי כבר מבאר, שבחינת מלחמת עמלק הוא מלחמה ארבה מאד מאד, כי 'עמלק הוא מעולם רצועה מרדות לישראל' (תנחומא קתת יח), ועקר הוא מלחמת היצר שהוא בחינת קלפת עמלק שאורב על האדם תמיד ורוצה להפילו לגמרי, חס ושלום, כמו שאמרו רבותינו ז"ל (קדושין ל:). ועקר הכניעתו הוא התחזקות שהוא בחינת בקיאות הנ"ל, שעקר בחינת בקי בנפיק, בחינת "ואציעה שאל הנך". שבכל מה שעובר על האדם כל ימי חייו – יהיה חזק מאד לכל יפל משום דבר וכו', וזה הדרך צריכין ללמוד הרבה לקבלו אצל הצדיקים והגלויים אליהם בחינת משה ויהושע וכו' כנ"ל. וזה כל העבודה בראש השנה ויום כפור – להמשיך דרך התשובה הזה פעולם, וכנ"ל. נמצא, שבענין מלחמה זאת שיש לכל אדם עם יצרו שהוא בחינת מלחמת עמלק, כל נצחון המלחמה הוא, בשהוא חזק בדעתו בכח הצדיק לאחוז את עצמו ולעמוד בקשרי המלחמה בכל מה שיעבר עליו, כי כל זמן שהאדם אינו מייאש את עצמו, ומחזק את עצמו להתחיל בכל פעם מחדש וכו' ועוסק עדין במלחמה זאת שעקר הכלי זין הוא תפלה וכו', כמו שכתבתי במקום אחר (סימן ב), הוא נקרא 'נוצח את המלחמה'. כי באמת "לה' המלחמה" (שמואל א יז, מז). כי אי אפשר להאדם בעצמו לנצחו, כ כמו שאמרו רבותינו ז"ל (קדושין שם): 'אלמלא הקדוש ברוך הוא עוזרו' וכו', וכמו שכתוב (שמות יז, טו): "מלחמה לה' בעמלק מדר דר" וכנ"ל. רק שהאדם חייב לחזק את עצמו, ולעזור את עצמו בכל פעם מחדש, לכלי להיות נסוג אחור ממלחמה הזאת, ולכלי ליאש את עצמו בשום אופן וכו'. ועתה מובן דברי הזהר הקדוש הנ"ל: 'מאן נצח מאן דאחיד מאנא קרבא בידוהי', כי בודאי במלחמה זאת שהיה לנו בראש השנה ויום כפור, שהוא להכרית זרעו של עמלק בגשמיית ורוחנית, בודאי אין רואין בחוש עדין 'מאן נצח', בפרט באריכות הגלות הזו, שעדין הבית המקדש חרב, וכל אדם עובר עליו מה שעובר, אף בכלל ישראל, בודאי כבר נצחו המלחמה, מאחר שאוחזין המאני קרבא בידוהי, שהם הלולב ומיניו. כי מאחר שישראל עוסקין עדין במלחמה הזאת ואוחזין מאנא קרבא בידוהי, שהם הארבעה מינים שמתפללין בהם וגומרין עליהם את ההלל, בודאי כבר נצחו המלחמה, כי במלחמה זאת – זה עקר נצחון המלחמה, בשאוחזין את עצמו ואוחזים מאנא קרבא בידוהי כו', וכמו שכתב אדמו"ר ז"ל (חיי מוהר"ן סימן רעא) על פסוק (תהלים פט, י): "בשוא גליו אתה תשבחם" וכו' וכן במקום אחר – שכל זמן שהאדם מחזק את עצמו בתפלה וצעקה להשם יתברך הוא בכלל נוצח את המלחמה, שזה מרמז הארבעה מינים שאוחזים בידים בסכות אחר ראש השנה ויום כפור וכנ"ל.

ולק"ה סוכה הלכה ו' אות יא – וזהו בחינת נטילת ארבעה מינים, כי הלולב – שעליו מברכין 'על נטילת לולב', הוא בחינת משה עז הנ"ל, בחינת (תהלים צב, יג): "צדיק בתמר יפרח", הינו שעל ידי נטילת לולב ומיניו אנו מראין שאנו נצחנו המלחמה בראש השנה, שזכינו לקבל מהצדיק אמת כח התפלה בבחינת דין, שהוא בחינת משה עז, שזהו בחינת הלולב ומיניו שאנו נוטלין בסכות, וכמו שכתוב בזהר הקדוש (ויחי רכא). ותיקון יג דף כט: – מאן נצח – מאן דאחיד מאני קרבא, שהם הארבעה מינים, נמצא שהארבעה מינים הם בחינת כלי זין שלנו, בחינת מאני קרבא, שזה בחינת משה עז שמתפלל בראש השנה, ומשם נמשך לנו מצוה הקדושה הזאת, שאנו זוכין אחר כך בסכות לטל הלולב הקדוש ומיניו הקדושים בידנו, שהם המאני קרבא הנמשכין על ידי בחינת המשה עז הנ"ל. ובזה אנו שמחין עכשיו – שזכינו לנצח המלחמה, כמו שכתוב (ויקרא כג, מז): "ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר וכו' ושמחתם לפני' אליקים", שעקר השמחה היא בלולב ומיניו שנמשכין מהמשה עז הנ"ל, שמשם נמשך הנגון הנ"ל, שמשם כל השמחות, כנ"ל.

